

1 KORITTI

OH O DZAIIRA PEPA BOSABOSA

Sauro Pauro Qeeteta

Epeso Nagapa

Tii 57

Sinabidzaho oko ma boto tupu

Koritti, Girisi Haba Akhaia

DZASAHO NOO

¹ Dzoobe:

Ohongaho dza hiiremi ana Pauroi Dzesu Kiristuho garu abi naate ooraita Sostene noma qidza ma nakai peparake qeete. ² Oke Ohongaho oko ma boto tupu Korittina oorai nikeho quba dzoobihibi. Oonita Ohongai nike agoago eetemi nike Dzesu Kiristuho dzapata noomaeho pobi naate oorai, oi nike keke bahe haba ika ma ikata abi nokoi Soopara Dzesu Kiristuho dzapa qiraitorai oi noko ma nikeho noo gamaqa. ³ Oonita Ohonga mai ma Soopara Dzesu Kiristui hiiremi keba ma dzapa nikehota biranatare.

PAUROI OHONGAKE DZOOBE HIIRETA

⁴ Qateqa Ohongai Dzesu Kiristuho quba eeteqi ao nike isakinomaitemi ana nookaqi ttidza qidza eeteqi oho dzoobe hiirorai.

⁵ Ohongai nike sinabidza minaraho meupunomaitemi nikeho nokanoka ma hibahiba minanatorai. ⁶ Minanateqi Kiristuho noo bosabosa nikeho toro biranateta oke qaupuitorai.

⁷ Oke eete ooraita nike bauraho koo ma tanga tee ma teehe dzore naate ooraidzaranihe Soopara Dzesu Kiristu paana naate soubidzare hiireqi nike

baura noho eetoraidzo. ⁸ Noi nike mutuute qaama bodza noho dzamonatemi nike quba eetaama ma eetoraiho kahosaamake noho neseta qoobakoi.

⁹ Oi teehe bahe Ohonga Mai noi napake khata Dzesu Kiristu Soopara napamema qesa hongasidzare hiireqi dzeimoraihe noi napa gaubidzaamani.

KORITTI ABI QESA HU MA KORIDZA BIIRETA

¹⁰ Dzairamane name ana Dzesu Kiristu Soopara napameho dzapata noo teeke hiibita etoqa nookami qanganataino. Nike eto hu ma koridza ma noo maina painata oorainohe qupa ma qiba teenaita qesa hongasireqa noo teenanipamuta qaarare.

¹¹ Oke teehe qubake hiidzaranihe Khoroehe nena oorai anai nokoho isere nookami nike qesa papate maina painake oorai. ¹² Oi Ana nookami nikehota teei hee, Anai Pauroho nenaniqi hiiremi teei hee, Anaio Aporoho abi ooniqi hiiremi paha teei hee, Mmhm anai Peetorohoniqi hiiroraini qate teei paha hee, Baamu anaio Kiristuhota atimoraiqi hiirorai. ¹³ Iaqa! Kiristuke dzuubetemi noi maina painake oorai kaqa! Mae ana Pauroi nikeho quba hapahapata baateta?

Mae ana Pauroho dzapai nike dzongobetemi nike obama soorota? ¹⁴ Menoke ana naamae te nike obama soobara, Kirisipo ma Gaio nopoqake soorota oonita nike hee, ¹⁵ Pauroho dzapata soba-soba saridzetaiqa hiibaino.

¹⁶ Meeke ana Setepanoho oko ma botoke obama soorotanihe paha qesake ana ruumeni.

¹⁷ Anai abi obama soobareiqi Kiristui te

ana dzoobidzaranihe abike sinabidza pobi hiibareiqi dzoobireta. Oonihe eto naamaeho noo mekenoma naatemi Kiristui hapahapata baatetaho noo sapara naataino ho qubake ana noho noo keke hiireta.

OHONGAHO GESINAI ABIHOKE SUQOBIRO-RAI

¹⁸ Oi baataho pobi nokoi sinabidza oke nookami khepidzenoma naatoraini qate qidzanatorai nokoi nookami Ohongaho bedzae oi oni! ¹⁹ Oi Ohongahoke eraiqi qeetemi oorai, Anai ttokaho noka noka abiho noka noka keke rasakiiteqi Gesina abiho gesina keke ai sasanaitakai.

²⁰⁻²¹ Oonita moomi aoke Ohongai ttokaho noka noka rasakiitemi ooraita oho noka noka abi kaqa? Qetaqeta abiho gesina kaqa? Ma sinasina abiho pui ikata oorai? Baamu, dzaetaetaho isaki oke Ohonga mooqi purupuru hiirorai. Oi Ohongai dza ma noka noka nometa tete biraitemi sinabidza oke hiiremi nookaqi abi qidzanatorai. Oonihe oke ttoka abi nookaqi putta hiirorainihe Ohongake saridzaqu oke noko noka noka nokometa bitta eetorai.

²² Erake eete oorai. Dzuta abi nokoi Ohongaho mumure dzobi tuumorai ma Giriki abi ma karai ttokaho noka noka oho qirike eetorai.

²³ Qate nanaio abi Kiristuke hapahapanaitetaho sinabidzake hiiremi Dzuta abi nookami qanganatorai ma Giriki abi (gesamane nikehoi) nookami gepugepunoma naatorai.

²⁴ Oonihe Dzuta abini mae Giriki abini mae apeho kira hiiremi Ohongaho noo qusubaitorai nokoi nookami Kiristuio Ohongaho noka noka ma

beedzae khoobanipamu ooni. ²⁵ Oi abi nokoi Ohongake hee, Ruumeniqi hiimi eehe, ruume nohoi abiho gesina suqobirorai. Nokoi noke hee, Pepepeniqi hiiremi ikanomake eete pepepe nohoi beedzae nokohoke riitorai?

ABIDZAPA POBINOMAI OBERAQANI ABI SEPE SAMANEKE DZEIMATA

²⁶ Dzairamane, qesa ma nanai sinabidzaho quba eeteqi nikeke dzeimata. Oonita khooba nikeme qupadzomare. Nikehota abi gesinanoma samane ooraama ma abi dzapa pobinoma beedzaenoma samane baamu. ²⁷ Oi Ohongai ttokaho ruume abike aimaqi ooma gesina abike midzahubaiteqi oho pepeqa ma roroqanomake asate ooma beedzaenomake midzata mootorai.

²⁸ Ohongai ttokaho abi sepe, susu qopanake ttuttuiteqi beedzaenomaitemi nokoi abi pobi ma dzapanomake ao too attumami rubenga naatorai. ²⁹ Oke eete ooraita abi apei Ohongaho pengata sama qusubaitemi isanataqu?

³⁰ Baamunipamu. Ohongai nikeke Dzesu Kiristuho asita baubotomi ooraita napahota nokaanoka ma rikerike ma saqosaqo ma agoago mootomi oorai oi quba apeho isaki bahe Kiristunipamu ooni. ³¹ Oho qubake qetaqeta teei hee, Teei quba teeho hasa hiibareiqi Sooparaqaho quba hasa hiibare. Oiqi hiirorai.

2

PAUROI HAPAHAPAHO NOO QAUPUITETA

¹ Abiqahae anai nikeho torota biranateta oi anai Ohongaho isere nikeho toro mootoqi teqaha abi dzapa pobinomaho poma ma totohota hiibara.

² Oi anai qupa nameta hee, Abiho torota bamu noo qesagesa hiire nookaquhe napaho habara Kiristuke hapahapanaiteta ooqaho noo hiiremi bamu sapara naataqu oihi hiire ana baurata qeemata.

³ Nookao, anai nikeho bisata sama tititi eeteqi peperate atti irita qaata. ⁴⁻⁵ Oi nike etoqa abiho nokanoka quba ai tataumami meeama naatain-ohe Ohongaho beedzae ooqaho quba ai tataumareiqi anai abi gesinaho too ma totoho qaateqi sama ai qurateqi nike Ohongaho beedzae oho tete banaite qaata.

OHONGAI NAPAKE OHO GESINA MOITEMI OORAI

⁶ Qupadzome, abi kotangaho neta anai nokanokata hiibaquho isaki meeke naho toro oorai, oonihe ttoka abiho gesinai taataridzoho teteta anai bamu hiibaqu. ⁷ Qate Ohongai agobaqake tete saridzetaho oke noi qahitoto qaaqi abiniqake naho torota paanaiteta noo agiagi teena oke nanai qusuho nokanokata hiire rerengi eetoraita meenipamuke noi napake isakinomaitemi oorai.

⁸ Nooko agiagiho tete qidza oke ttokaho nokanoka maikhametoi saridzara. ⁹ Saridzapuko bamu dzadzaho maikhata Dzesuke teetarota. Ohoqe qetegetai eraiqi hiirorai, Nesema mooraama ma tomama nookaama ma qupata peitaama quba samane oonomake Ohongai abi noho dzake eetorai napaho quba roibetemi oorai. Oiqi Dzesea hiire qeeteta.

SUMASANOMAI KIRISTUHO NOO NOOKORAI

¹⁰⁻¹¹ Nookare. Abi teei dzaira nomeho qupaho khooba baamu qupadzomaqu, qupa maikhatai

keke gesina. Oonita Ohongaho qupa khooba oke abi bamu qupadzomaquhe Sumasai noqeke qupadzomorai. Oonihe Ohongai Sumasa nomeke dzoobiremi noo oke napaho quba paanaiteta. Oi Sumasai quba samane oho khooba gesina naate soubiroraita Ohongaho nakunipamuta ooraiho poma teequake noi riitaama.

¹² Oonita napa Sumasanoma oorai oi te abiho nenanidzara oi Ohongaho nenanita baruna henata quba samane napake moitemi ooraike qupadzomare. ¹³ Oi nanai noo ma pobi hiirorai oke quba sepeho khooba gesina naatoraiho totoho te nanake banaitara oonihe Sumasai nana banaite-taho totohota nanai hiirorai. Oonita Sumasaho noo oke abi Sumasanomake pobi hiiremi ao qupadzomaridzoni.

¹⁴ Oho quba abi Sumasaamai Ohonga Sumasaho noo qidzoke nookaqu oi noi nookami quba sepe naatakoi. Oi teehe quba bahe nokoho qupata oho apiapi baamu. ¹⁵ Oi Sumasanomai keke quba oonomaho khooba qupadzomorai ooni, qate qesai oho amake ikabetaqu, baamunipamu.

¹⁶ Oi qetaqeta teei hee, Apei Soopara nape-meho qupa ao gesina naate noke sinasina hiibaqu, oi baamu. Oi qi hiirorainihe aoke napai Kiristuho qupake qupadzomorai, ma Sumasai oho khoobani.

3

*OHONGAHO BAURA ABI NANAI BAURA ABI
MEE*

¹ Napai Kiristuho qupa ao qupadzomorainihe, Dzairamane name, agobake ana nikeho toro biranateta bodza ota nike teqaha Sumasanoma ooraranita anai nike oonomaho isakita noo hiibarotaho tete bamu naatemi ana paiho tomidza naate nikeke dzoomata. Dzoohimi nike Kiristuho khameto saganaho isaki oota. ² Ana patta tatanga bahe amena keke nike moiteta oi nike patta muu-naquho isaki oorara.

³⁻⁴ Oonihe oho qesa nike poiqarai oho isaki bamu. Oi ikanomake eete nike ttoka abiho isakita oora ma qaara eeteqi tti ma ttire, ooso ma dzaubata oorai? Nike ana Pauroho abi anai Aporoho abi hiirorai oke nike ttoka abiho isakita hiirorai. Oi teehe bahe nike Sumasaho kotanga baamu.

OHONGAI AGOAGO EETEMI MEE BIRANA-TORAI

⁵ Aporo noi ape ma ana Pauroi ape? Nakai qaru eete Ohongaho bauraho kamo moototaho isakita ana nameke banaitemi noi oho qesa nomeke banaitemi nike Ohonga nooka hiisi eeteta. ⁶ Anaio biraitake eetetani Aporo noi baa uumata.

Oonihe agoago eetemi mee eeteta oi ape bahe Ohonga teena. ⁷ Oonita biraitorai mae baa uumorai abi oonomaho dzapake bamu qiraitaquhe agoago hiiremi meenoma naatoraiho maikhata, dzapa noqahoke qiraitakoi.

⁸⁻⁹ Oi Aporo ma nakai Ohongaho baura abi, ma nikei nakaho naga ma dzoo oonita qupadzomare. Oho quba ana biraitorai ma noi baa uumorai nakai iso kekenita baura nome ma nomeho isakita bauraho ipi ma ari ipita saridzakoi.

*EEPAI NAGA MA DZOOHO KHOOBA
PAANAITORAI*

¹⁰ Ohongai anake isakinomaitemi ana naga gosogoso maikhatai basa tatanga bittitemi temui oho heeta mooto peitorai oonihe nakamae esese iso keke korabetanipamuke eete gootaridzoni.

¹¹ Oonita basa tatanga bittitemi oorai oi Dzesu Kiristu keke ma oho temu paha ooraidzara.

¹² Qate oho heeta isaki apema gootomi qaaraqu maebamu, oi omani mae gorini mae siriba, eo eeni mae siruni mae peri ma quba oonoma ooma nagake gootaqu ota naga gosogoso khoobai paana naatakoi. ¹³ Oi Sooparai paana naataquho bodzata noi eepaho isakima oke toronaite khooba paanaitakoi.

¹⁴ Oonita teei oho heeta quba gootomi eepa oke bitta eetaquko oho abi ipi ma ari nome saridzakoi.

¹⁵ Qate teehe baura eepa naataquko noi oho bame qere bidzakoi oonihe Ohongai noke ingonaiteqa eepata takomaquho isaki naatakoi.

*OKO MA BOTO TUPU OI OHONGAHO QA-
HEUBA BIIRI*

¹⁶ Nike Ohongaho Biiri naate ooraimi noho Sumasai nikeho bisata oora ma qaara eetorai oke nike nookaamani mae? ¹⁷ Nikemae Ohongaho Biiri qaheubananita teei noho Biiri sesero eetaquko noomaeke Ohonga sesero eetakoita qupadzomare!

NAPA EETOQA SAMA QUSUBAITAINO

¹⁸ Eto nike sama nikeme ikobetega hee, Anaio ttokaho nokanoka ma gesinanomaniqi hiibainohe qusuho nokanoka ma gesina

aimareiqā ttokaho nokanoka oho dzore naatare. ¹⁹ Oi abiho gesinake Ohongai nookami rasakinomani. Oi getaqeta teei hee, Abi ttokaho nokanokanomaho ttimekake Ohongai rasakiitemi manuba naatorai.

²⁰ Oi paha hee, Ttokaho nokanoka abiho qupake Ohongai rasakiitemi tegahama naatorai. ²¹ Oiqi hiire qeetemi ooraita etoqa ttokaho nokanokake qaupuitaino.

²² Oi erake eete oorai. Ttokaho quba samane ooni mae quba qaraqaranomani mae baatanomani mae poiqahoni mae ipi bodzahoni mae Pauroni mae Aporoni mae (Kipa) Peetoroni mae quba ape ma ape oi gama minara ma nikeho pobi kekeni. ²³ Oonihe nikemae paha Kiristuho pobi oni oho qesa noio Ohongahoni.

4

SOOPARA NOOMAE BAURA ABIHO KHOOBA PAANAITORAI

¹ Oho qubake nike etoqa abi nanahoke nookami dzapa pobinoma naatainohe nanahoke hee, Kiristui Ohongaho isaki ttunoma mai eete ooraiho tuhotuho abi suunena ooqai ooniqi hiibare.

² Oonihe Kiristuho tuhotuho abi nanai idzoidzoke baura tuhorō qaararidzoniqi hiibare.

³ Qate ana sama namehoke hiibakoi. Abi naho noo hiibaquuni mae garubata naho khooba saqobaqu oke ana nookami bamu oho quba obero naataqu. Ma paha ana naamaeho khooba paanaitaquko bamu sama nameke iiga hiibaqu.

⁴ Ana kahosa name ruume oonihe naho kahosa ooraama oke ana bamu hiibaqu, oi Dzesu Sooparai oonomaho maripa abi oni.

⁵ Oonita oho batabidza bodza biranataamake eto nike pureke batabidzainohe Soopara noomae baaqanoke qupita dzukudzukuna ooraiqako oke noomae paanaitakoi ma qupaho ttitti ma bapo gama baiburomi paana naatakoi. Paana naatemi Ohongai ape ma apeho hasahasa hiibaqu oke noomae paanaitakoita eto nike baura nohoke karabetaino.

KORITTI ABI SAMA NOKOME QUSUBAITETA

⁶ Dzairamane name, noo oke ana Aporo ma sama nakameta mootoqi qeesubi oi teehe bahe nike etoqa tete dzongobeteqi temuho dzapa ai qusubaihiqa temuhoke ai quratainoiqi hiire qeete. ⁷ Abiqa apei niike upubiremi nii abi mina naatorai. Niike Ohongai qubatu moitemi nii naane sama qusuba baurake eeteqi oke hee, Naamaeho boto poponiqi hiibaqu?

⁸ Teeqa! nike nanaho amata ao abi qiba naate meupu saridze saqubema muunoraidzo! Oi ana dza eetemi nike abi qiba meenipamuho isaki saridze nanama gama teena naate baura erake qere biidzarori. ⁹ Oonihe ana qupadzomami Ohongai qaru abi ma nanake gama baataho kabira naatareiqi mootomi nanai angero ma abi minaraho neseta kittikottiho isakita oorai.

¹⁰ Oonita nanai Kiristuho quba eeteqi qabaro-baro naatemi nikemae Kiristuho gesina abi naate oorai kaqa! Nanaho beedzae quratemi nikei ao ee peota dzootorai mae? Nanai ngepe nenani nikemae abi dzakapa naatorai kaqani.

¹¹ Meenipamuke nana oba ma patta quba qan-gahasi eeteqi ttoba ma bareamake ooraimi abi nanake bikhi bakha eetemi teka qiri eetorai. ¹² Nanai boto nanamema ttidza baurake eetorai. Noko nanake baru hiiremi nokoke agoago eetorai ma nanake dzakidzaki eesumi nanai oho tiqina (ipi) hiibaama. ¹³ Noko nanaho dzapa ai gaibami nanai nokoho toro tti ma sori hiirorai. Nanai toki ma qonenamuho isakita abi minaraho susu ma sasa naate baaoraita baura mee oke moorare.

KORITTI ABI PAUROKE SUIMARE HIIRETA

¹⁴ Maqa, ana te nike midzata mootareiqi erake qeetaranihe khameto nameke qogo ma saga hi-ibaquho isakita qeesubi. ¹⁵ Kiristuho neta abi soopara nikeke teteta dzeimaquho kitu kharai oorai oke nike qupadzomorai kaqanihe mai gotta nikehoi samane bamu. Kiristuhota ana teenai nikeho quba sinabidza hiireqi nikeke dzoomata.

¹⁶ Oonita ana dza eetemi nike naho tete moo pobiteqa suima qaarare. ¹⁷ Oho qubake ana sin-abidzaho khata gotta qidza Timotteo nikeho toro dzoobiremi qeeme. Noi Dzesu Sooparaho neta atimoraita noi nike naho tete banaitakoi. Anai sinabidzaho oko ma boto tupu nagapa samaneta oorai nokoke tete banaitorai oke nike paha noho toota gesina naatakoi.

¹⁸ Oi paha ana nookami nikehota qesai sama qusubaiteqi hee, Pauroi qidzoke nanaho torota biranataqu. ¹⁹ Oke hiiroraihe Soopara napahoi oho bai hiibaama naatemi ana ao dzamonoke nikeho torota qeema moohimi apeneho beedzae oorai ma apeneho noo meeama naatorai.

²⁰ Oi Ohongaho pobi oi te noo kinisata meenoma naatoraidzaranihe baura meeqata khooba paana naatorai. ²¹ Oonita nike dza eetemi anai taangama nikeho torota qeemaquni mae dzasa eete keba ma dzapata qeemaqu, oke nikemae hiibare.

5

PASENA PERANOMA EETETA

¹ Oi ana isere nookami meeke nikeho abi teei mai nomeho ata aimaqi nopomae oorai mae? lidze! Pasena peranoma oonomake tuuma abi ma karai eetaamanihe nike! ² Oho qubake nike tti ma khangi hiiremi quba bamenoma oi nikehota bamu naatarorihe nike nookami dzapanoma naatorai kaqa!

³ Nooka! Naho samai kharata ooraihe nike ma napa teenata ooraquho isakita ana qupa khata name ao dzoobireqi abi eranoma eetorai noke maripa eesubi. ⁴ Oio naho qupa khata nikehoma teena naate ttutturrate Soopara napameho quba eeteqi Dzesu Kiristuho beedzaeta hiiremi abi oke ⁵ Iibadzaho botota mootomi noi sama nohoke sesero eete qaamake Soopara Dzesu biranataqu bodzata noi abi oho gisiqake ingonaitare.

MAA MA KABIRAHQ QANGAKE QUPAD-ZOMARE

⁶ Maa teei suubami minarai suubakoi oke nike ruume naataama oonita nike sama qusuba baura oonomake eetemi ganganipamu naatorai. ⁷ Oonita nike maa qanga oke uuma sasata biire-qake nike Ohongaho quba maa dzobadzoba agiagi mekenomaho isaki naatare.

Nookao, Hoo Dzooba napahoke dzubetemi noi ao oho gaaga naate nikeho beebe eetorai. ⁸ Oho quba dzuma noho habesareiqā nike quba togonoma oke qaatāre. Ngiingi ma peranoma oho togoke qaateqā napai qupa sasari ma rikerikeho mee mekenoma naateqā ingonaitaquho dzuma nohoho ttaiqā naatemi abihota mekenoma naatakoi.

KAHOSA ABIKE QAATAQUHO NOO

⁹ Ana bosata noo qeeteqi hee, Nike pasena abima muuna ma aima eetaino. ¹⁰ Oke hiireqi ana tegaha ttoka abi pasenanoma, tti ma ttirenoma, eehaha maka ma neemi gisi qusubaitorainoma nokohoke qupadzomaqi qeetara. Oi ttokata abi oonomai keke ooraita nokoho amata ikata tu-umaqu? Baamu.

¹¹ Oi ana eraiqi hiirorai, Teei hee, Anai Kiristuhu abi ooniqi hiireqi paha pasena aimorai, mae tti ma ttire eetorai mae neemi gisi qusubaitorai, mae ooso ma dzauba eetorai, mae oba tatangaho dza-odzao eetorai mae eehaha makaho isaki oorai noi oonomake eete oorauko etoqa nike noma ttaike muuna ma aima eetoraino.

¹² Oi anai Ohonga apei sasana ooraiho oora ma qaara batabire pobitaqu? Bamuhe nikemaeho oko ma boto tupuke batabire pobitoraqu oio anaho ma nikeho pobi. ¹³ Oonita abi pasenanoma oke nike qaheubudzare, qate Ohonga noomae abi sasana oorai nokoke maripaiqi pobitakoi.

6

*KIRISTUHO NENA ETO QESA QOHARETA
MOOTAINO*

¹ Qateqa nikeho torota kahosa biranatemi noo oke nike naane quba sinabidza abi bosa qobaqoba nokoho torota mootaama naateqi oke ttokaho soopara abi sinabidzaama noho torota mootorai?

² Idze! Sinabidza abi napai qaaqa sinabidzaama nokoho noo suhe hiire batabidzakoi, oke nike nookaamani mae? Nookao! Nike qaaqa sinabidzaamake ttaike batabidzaquho isaki ooraita ikanomake eete noo gamitti nikeme pobitaquho isakiana naatorai?

³⁻⁴ Maaqa, nike abike keke bahe angeroke batabidzaridzo oi ooraita nike naane baura eeteqi oora ma qaaraho gigi ma goha nikeme pobitaama naatorai? Nike nokoke hee, Raaba abi sepesape ooniqi hiireqi ikake eeteqi nokoho patita noo nikeme hiire nookorai?

⁵ Oke ana nookami midzanomanipamu naate oorai. Nikemaeho bisata gesina abi bamu naatemi sinabidzaho noma ma nane batabidzaquho tete goono naatorai kaqa?

⁶ Oonita nike oho quba noma ma nane nikemeho noo biribirinoma oke sinabidza nookaamaho pengata hiiremi bamu isanataqu.

SUMASA NIKEKE AKOBETEMI POBIRATETA

⁷ Oi nike ao hu ma koridzaho isakiana naate ootanita tee quba oberama eetemi temu nohoi oho kahosa eetaama naatemi isanatoror-ihe baamu, nike paha qupa biribiri oonomata qeemami isanataamani. ⁸ Oke eesuqi nike qe-samane nikemeho hasu tete karabetemi guumeho isaki naatorai.

⁹ Tete otera oonomai Ohongaho pobi naataama, mae oho tota qike nike nookaama? Eto tete ruume naate ngaata tuumaino, oi abi pasenanomani

mae ohonga maina painanomani, ¹⁰ mae guume ma meeranomani mae nai ma sainomani mae guumenomani mae peetta ma qeraqeranomani mae oba tatangaho dzaodzaonomani mae noo qanganomani mae quba karabetorainomani, abi oonomai bamu Ohongaho pobita dzubaqu, baamu.

¹¹ Meeke qesa ma nikei quba oonomaho isakita qaatanihe nikeho qanga akobetemi nike Ohonga noomaeho pobi naate oorai. Nikeke kahosaamaho isakiniqi hiiretahe oho khoobai teehe bamuhe Soopara Dzesu Kiristu ma Ohongaho Sumasa ooqai oni.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO POBI

¹² Oi nike poi erake hiirorai, Quba samane minarake eetaqu oho tete oorai. Nookao, nike quba tee ma teeke eetemi teqahama naatemi baamu isanataqu. Quba qesaho qaga oorai ma quba qesaho qaga ooraama. Oonihe quba teehe qaga ooraama naatemi nike sepeke ohongahonga naate ota paha qeemaqa oho kabira naatemi oi bamu isanataqu.

¹³ Oi paha tee hee, Pattai gausuho pobi ma oho qesa gausui pattaho pobi oke hiibareiga hiibakoi. Oonihe Ohongai hiiremi quba dzaetaeta, gausu ma patta esese paha baamu naatakoita etoqa oho totohoke quba minarata mootoqi hiibaino. Boto ma sama napahoi teqaha pasenaho quba ooraidzaranihe oi Ohongaho pobi ma Sooparai oho pobi. ¹⁴ Oi nopoi qesaho pobi oni. Ohongai Soopara Dzesuke tukutotai paha napake beedzae teena nomema tukutomi qidzanate qaararidzoni.

¹⁵ Oi paha boto ma sama nikehoi nikemaeho pobi bamuhe Kiristuhoni. Mae oohoke nike paha ruumeni? Oonita boto ma samai Kiristuho pobi naate oomi teei oke pasenaho quba mootomi bamu isanataqu. Oi bamenomanipamu! ¹⁶ Oi qetaqeta teei erake eete hiirorai. Hee, Nopo esese sama teena naatakoi. Oi qhi hiiroraita teei boto ma sama nomeke atapa pasenanomaho quba mootoqi noma nopoi ao sama teenaho ttaiga naate ooraike nike eto ruume naatainohe qupadzomaqi ququimare.

¹⁷ Qate teei Sooparaho torota atimaquko qupa khata nohoi Sumasama teena naate qaarakoi. Oonita pasenaho tete oke eto hesatainonipamu.

¹⁸ Kahosa gesai te hairiamake abi oho oko ma samake teetoraidzaranihe pasena oio bodza ooqata keke abi oho boto ma samake ao midzahubaite qaarakoita qupadzomare.

SAMA NIKEHOI OHONGAHO NAGA

¹⁹ Nikei tegaha sama nikemaehonidzarani. Oko ma boto nikehoio Qaheuba Sumasaho Biiri oke nike qupadzomare. ²⁰ Oi Ohongai nike ma napaho ttuma bamenomanipake biireqi napake ooqata raraku biire ooraita napai oko ma sama nape-mema gama noho dzapa qusubaite qaarare, oi dzapanoma.

7

ATA MA APUHO TETE

¹ Qateqa dzaira pepata nike anake qasa noo qesa qeetetaho noo ipike poiike qeete. Teei anake hee, Abi teei somoroke qaaraqo oke nii

nookami isanataquni mae? ² Hiiremi oke ana moomi bamu tee ma teeta obero naataquhe teena, pasenaho torona samanei ooraiho quba abi samane atanoma keke naatemi paimane oho qesa apunoma naatemi isanataridzoni.

³ Oonihe abi sama nome atake qaanataquni mae ata sama nome apuke qaanataqu oio ooqata obero naatakoi. ⁴ Ataho samai noomaehonidzara ma apuho samai te noomaehonidzara baamu. Sama nopohoio qesaho ttaiqanipamu.

⁵ Nopo eto sepeke teei temuke sama qaanataino. Oonihe nopo qesa naru hiireqi hee, Oo nakamae bodza hoteqa teeke oho hutingi naasuqa pupu baura eetareiqi hiibaquko oi paha qidza. Oonihe pupu baura oho bodza bamu naasumake hutingi oke nopomae paha qaatare. Qaataama naatemi etoqa Saatai nopoke toronata dzeimaino.

⁶ Qate anai apu ma ata ao qesa naatareiqi hiire oke ana tegaha tototo hiireqi hiidzaranihe tete biraiteqi hiire. ⁷ Oi naamae somoroke ooraiho isakita paha qesai oorareiqi nike hiibaquko oi paha anata bagenoma naatakoi oonihe Ohongai napake isaki maina painake moitoraita oino tete keke.

ABI SOME MA SOMORO MA ATANOMA

⁸ Oonita tarumi ma somoro nikeho noo hiire. Anai somoroke ooraiho isakita nike qaaraquko isanataridzo. ⁹ Oonihe samaho dza ma rumubaho hutingike qesai bitta eetakoika hiibaquko isanate apu ma ata naatare. Oi eepa dzooromi makanoma naatakoita isanate qesa naatare.

¹⁰ Qate apu ma atanoma nikeho qereta noorake gosore. Oi naho noo bahe Dzesu Sooparahonita

nookare. Atapa teei eto tee ma teehe quba apu nome qaataino. ¹¹ Mae apu nomeke ao qaatetaiqako noi somoroke qaarare. Eo noi oho isakiamana naataquko noi isanate burisi eete apu nomema nopoi ttaike oorare. Oho qesa etoqa apui ata nomeke iihaimi tuumaino.

APU MA ATA TTAIKE OORAQU

¹² Qate abi ma paimane qesa nukeho noo erake Ohonganipa bahe naamae qupadzomaqi hiire. Abi ai tataumanomaho atai ai tataumaamake ooqa apu nomema qaarareiqi hiibaquko dzoobe, eto noke qirutomaino. ¹³ Oho qesa atapa ai tataumanomaho apu nooka hiisi eetaamake ooqa isanate ata nomema oorareiqi hiibaquko atapa oi etoqa noke gaubidzaino!

¹⁴ Oi erake eete oorai. Atapa ai tataumanoma noi apu ai tataumaamaho kiito biirorai ma apu onomaho isaki oho qesa ataho kiito biirorai. Oho tete ooraama naatapuko qesa ma nukeho khame-toi qidzoke Ohongaho pobi naatarorihe aoke nokoi noho pobi ooniqi hiire oorai.

¹⁵ Qate ai tataumaamai dzaira nome qaatani-pamuke eetaquko noorai te abi mae atapa ai tataumanoma oke hee, Nii beedzae eete temu niimema qaarareiqi hiiroraidzara. Oi napai tete keba ma dzapata tuumorareiqi Ohongai napake dzapata. ¹⁶ Oonihe atapa nii temu niimeke ikanomake eetemi nooka hiisi eetaqu? Oho qesa apu, nii ata nime ikanomake eetemi ai tataumanoma naataqu ooqaho beedzae eetare.

ETOQA GEEBA MAINAHO QIRI EETAINO

¹⁷ Oi Sooparai abi napake tete maina painata dzeimami teei nometa tuumami temu paha nometa tuumaridzoni noo teena oke ana sinabidzaho oko ma boto tupu samaneke pobi hiirorai.

¹⁸ Oi paha teei sama koko gebanoma oomi Ohongai noho kira hiiretaiqako eto abi oi oho geeba kuibidzare beedzae eetaino. Qate teei sama geebaama oomi noho kira biranatetaiqako noi eto oho geebanoma naatarei*qi* hiibaino. ¹⁹ Oho geebanoma naataqu mae oho geebaamake ooraqu oi gama quba seepenihe Ohongai hiibaqu noo oio mee.

²⁰ Oonita isaki ape ma apeta abi oomi noho kira biranataqu noi isanate oho isakita qaarare.

²¹ Oi paha, nii abiho kokora baura tatangata oomi Ohongai niiho kira hiiretaiqako etoqa oho iha ma dzoobidza eetaino. Oonihe niiho mai niike saqo-bare hiiremi isanate baura oho saqosaqo naatare.

²² Oho noo koko paha erake eete oorai. Sutasutaho isakita oomi kira baranatemi abi oi Soopara napameho neseta saqosaqo abi ooni. Qate teei saqosaqoho isakita oomi kira biranatemi abi oi Kiristuho sutasuta abi ooni. ²³ Oi Sooparai ao napaho quba ttuma minanipamuke biiremi etoqa hee, Napai abiho pobi ooni*qi* hiibainohe napai Kiristu noomaehoni. ²⁴ Dzairamane, ooqaho quba ana paha hiibi isaki apeta nike oomi kira hiireta ooqata keke Ohongama qaararei*qi* hiibi.

ABI MA ATAPA SOMOROH NOO

²⁵ Qate abini mae atapa teei somoroke qaarakoi*qi* hiibaqu oho nooke ana te Sooraraho toota nookoraidzaranihe nike nookami Sooparai

baruna heenata anake qupa dzohidzohi moitemi isanatemi anaho qupana ooraike hiibakoi.

²⁶ Ipita ikanoma naataqu oke ana ruumenihe poiqanipamu ibo napake subzabetoraiho bodzanita teei hee, Ana oho quba somoroke oorakoiqi hiibaquko oi paha oho quba isanatakoi.

²⁷ Oonihe nii ao ata pobinoma ooraiqako eto pureke noke naatemi baisanomai nipe sesero eetaino. Qate nii ata pobiamake ooraiqako eto pureke ataho quba hiibaino. ²⁸ Oonihe nii ata naatareiqa naatakoi, oho kahosa bamu. Ma atapa somoroi apu naatareiqa naatakoi oho qanga paha bamu. Oonihe, hiidzo, apu ma ata naatemi (Romaho mai Nero noho dzauba peitemi) uuba ma sakaba biranatemi nipe oho kaipota oorainoho attike ana eete hiibi.

BODZA HOTEQANITA ETO SOMOBASOMO EETAINO

²⁹ Oi ana eraiqi hiire. Sudzabetoraiho bodza oi bamu kharaqake oorakuhe oi ooraquata atanoma nikei ataamaho tomidza ooraridzoni.

³⁰⁻³¹ Oi ttokaraho tetei uuba bamu naatakoita qupadzomare. Oonita tti ma ttakanoma nikei tti ma ttakaamaho isakita oorareni, qate qaki ma naki eetorai nikei oho isakiamana naatareni, pisinisiho abi nike dzoreqaho tomidza naate abi hoobidzare. Ttuma ma qurumaho maikhameto nike eto quruma nikeme quba qaanatainohe abike hoobidzare.

³² Oi naane qubake ttokaho quba gesa samane nikeho moirata perebaqu? Oonita abi teei ataamake ooqa ³³ Sooparaho baura qere biire tumaga ikanomake eete Dzesu Sooparaho dzake

qusubaitoraqu oohoke noi qupadzomakoi. Qate teei ata naataqu noi samaho quba qupadzomaqi ikanomake eete ataho dzake qusubaitaqu ota noho qupa eseri naatakoi.

³⁴ Oho qesa atapa soomoroi Ohonga Sooparaho kokora eetareiqā eetarakoi. Oke eeteqi noi sama ma gisihota Ohongaho pobi naatorakoi. Qate atapa apunoma noi apu nomeho dzake qusubaitareiqā sama bauraho pobi naatakoi. ³⁵ Noo oi nikeke qooro qahitota qubake ana te hiidzaranihe oho qangahasita ingonaita qubake hiibi. Oonita nike oho bame potti biireqā qupa adzahahama Ohongaho baura eetemi nohota nee ma baunoma naatakoi.

³⁶ Qate teei ata pobi nome bodza kharata mooto tuumaqā moohimi noomaeho bame ota biranatemī noi oho qupa muunaquko oionita isanate abi noi ata pobi nome naatare, oho qanga bamu.

³⁷ Qate teei qupa nometa tatanga naateqi samaho dza nome qorobire ttanga tatanga suutoqā hee, Baamu, ana ata pobi name ingonaite qaamake sudzabetaquho bodza bamu naasuma ana ttanga geehiqā noke naatakoiqā hiibaquko oio bagenoma. ³⁸ Oho qubake teei ata pobi nome ao naataquko oho qanga bamuhe teei paha ata pobi nome bodza kharata mootaquko oi bagenomanipamu naatakoi.

TARUMIHO NOO

³⁹ Qate nookare, Ata teehe apu eehahake qaaraquta nopo qesa papataqu oho qagai oorai. Qate apu nohoi baatemi noi teeke paha naatareiqā naatakoi. ⁴⁰ Oonihe Sooparaho oko

ma boto tupuhota teeke aimare. Oonihe ana qupadzmami naho qupana ooraike Ohongaho Sumasai ota mootomi oorai kaqa. Oonita oho kokoke ana paha hiibi. Atapa oho apu baatemi noi oho hutingi naate qaaraquko oi paha Ohongahota isanatakoi.

8

SARO MA QAABERAMUHO KAMO MA PATTA

¹ Qateqa tuuma abi qesai neemi gisigisi ma quba nokomeho quba utu ma kamo eetorai oho noo poiqaake hiibi. Ohoke nike hee, nanai gama nokanokaho isaki kekeniqi hiirorai. O dzooobe, oonihe nokanoka nike hiirorai oi sama qusubahoni qate nike Ohongaho kokora oho noo hiibaquko oi qesaho hobihobi naatakoi. Oonita teei sepeke hee, ² Anaio nokanokanomaniqi hiibaquko noke hee abi pootutu ooniqi hiibare. Noi gesina saridzaamake oorai.

³ Qate teei Ohongaho dzake eete kokoranoma naatoraiqako noke Ohongai nokanoka meeho isaki ooniqi hiibakoi.

⁴ Oonita neemi gotta ma qubaho utu ma kamo hiibi oi neemi gisigisi ma ttokaho quba oonoma oi meeama keke, Ohonga teenai meenomani oke napa gama gesinaniqi nikei hiirorai. ⁵ Oino mee. Ohonga oberobero qesai qusuna oorai ma qesai ttokana ooraiqi ruume abi hiirorai oio poro samane oorai ma soopara qesa paha samane ooraiho totohota tuumorai.

⁶ Oonihe napahota Ohonga Mai teena noi quba minaraho husi ma pai ooraiqi napake sengi-betorai. Oho qesa Dzesu Kiristu Soopara mina

napahoi quba minara napama gama korabetetai korabetorai. ⁷ Oho noo paha samane bamuhe abi qesaho qupata utu ma kamo hiibi oho tete agobai bamu naataamake oorai. Oho quba nokoi maketti tuumaqi moohimi patta ma kabira qesaho ttumake noko bittake eeteqi neemi gisigisiho utu ma kamoho qettake qesai aima makettiho qohareta mootomi ttuma gattiqa oho quba hiirorai. Oonita qesa ma nike ao oho ttuma biireqi aima muunami abi qupa eseinomai moomi nokohota hou peunoma naatorai.

QESAMANEKE ETO DZAKIDZAKI EETAINO

⁸ Oonita pattaqaho noo hiiremi bamu oho quba Ohongaho pobi naataqu. Napa patta oonomake muunaquni mae oho hutingi naataqu bamu oho quba dzapa peitaqu ma bamu oho quba qurataqu. ⁹ Oonihe erake korabete qupadzomare. Nike sama nikemeho pati qohateqa etoqa qupa hou peuho qesamane nikemeho angi naataino.

¹⁰ Oonita qupa hou peunomai moohimi gesinanoma nike neemi gisigisiho qohareta utu ma kamoho patta aima muuhimi noko qupa nokome qorobireqa patta teena oke aima muuhiqake ipita paha oho quba sama nokome iiga minake hiiremi nikehota isanataqu mae? ¹¹ Baamu, oi nikeho quba isanatarorihe nokanoka qidza nikehoi burisi eete Kiristuho oko ma boto tupu nikemeho dzairamane nokoho qupake rasakiitemi noko oho rubenga saridzemi bamu isanataqu. Oi Kiristui nikeho quba keke bahe abi oonomaho quba baatemi qidzanataridzonita qupadzomare.

¹² Oi nike oke eeteqi hou peuho qesamane nikeme sesero eesumi nokoi nikeho kahosa eetemi Kiristui paha oho qesa nikeho kahosa eetakoi. ¹³ Oonita anaho qupai erake hiire, patta oonomake niima nakai aima muunami qesamane nakahoi oho kahosa eetaquko bamu isanataqu. Oho quba ana naamae patta oonomake muunaama naate qaarakoi.

9

BAURA ABIKE HOOBIREMAKE ISANATAKOI

¹ Qate naamaeho noo hiire. Anai teehe sutasuta abi bamuhe meeke anai Dzesu Soopara nese namema mooqi noho qaru abi naate noho beedzaeta baura eetemi nikemae baura oho mee ooni. ² Mae abi teehe neseta ana qaru abiho isakiamani kaqa. Oonihe Sooparaho qaru abiho baurake ana nikeho torota eetemi nikemae oho mumure naate ooqi qidzoke oho bai hiibaqu.

³ Oonita nikehota qesai naho khoobaho qasa hiiremi oho ipike erake hiire. ⁴ Qesa ma nanai nikeho torota peiteqa oba ma patta muunakoimi nikei bamu isanate oho bai hiibaqu.

⁵ Ma paha Sooparaho nomamane ma qaru abi qesa, Peetoroma kara, nokoi atamane nokome dzeima qaru abiho baurata tuumorai oi qaru abiho pobi oonita teei bamu isanate anake tete oonomaho qaga hiibaquhe naamae ata naataama.

⁶ Oonita nikei qaru abi qesa kokora bagenomake eeteqi Banabe ma nakaqake oho tete siibaqu? Baamu, qaa abi tegaha ttuma nokome biireqa qaa eetakoiqi hiiroraidzara. ⁷ Ma teei dzoo

eeteqa isanate oho mee paha muunakoi. Ma teei hoo burimakau soopara eeteqa isanate ttaike oho amena muunakoi oi bauraho pobi oni.

⁸ Oke ana te oberake hiibara, oi hu nooi paha teena oke hiirorai. ⁹ Moseho hu noota qeeteta oi hee, Burimakau uitti qorobire sasa haitaquta baamu noke patta oke qaanateqi oho dzoge suutomi isanataqu.

Oiqi qeetemi ooraihe noo oke te burimakauqaho quba keke Ohonga hiiremi qeetarani.

¹⁰ Baamu oi baura napahoho ipi ma ariho noo hiireqi oho qahurake hiireta. Oi noi hee, Dzooho neta dzabadzaba abi ma musamusa abi esese oho mee muunakoiqi baura eetorai ooiqi hiirorai.

¹¹ Oio nana nikeho torota gisiho baura eete qaaimi nikei nanake samaho quba qesa qaanataqu mae? ¹² Nanai nikeho torota oho baura sohorotani qesai ipibiremi nike nokoho dzapa qusubateqi nokoke korabetoraiqi nanake oho bai hiibaqu? Oio nanaho pobi. Oonihe nanai hee, Eto nanai nikeho torota baura eetemi meeama naataino hiireqi nanai te hee, Nike nanaho kokora eetareqi hiibara. Oonihe oho pobi nanaho torota ootai paha poiqa oorai.

PAUROI TTUMAAMAKE QAKI IRITA BAURA EETE QAATA

¹³ Mooro, Qaheuba Biiriho haqata dzube abi kiridza qeerorai nokoi paha isanate ipita oho ttaike muunorai, mae oho teteke nike nookaama?

¹⁴ Oonita oke moomi qesa ma nanai sinabidzaho garu tuumaqi oho ipi ma arike nikeho torota saridzaquho teteke napaho Soopara biraitemi oorai.

¹⁵ Oio paha naho pobi oonihe ana te oho tototo hiibara. Ma ana peparake qesubiqi te paha oho tototo hiidzarani. Totoho ooqaho gottae minanipamuke ana eetorai oonita ana eto nikeho patta ma qubaho angi naatainohe qagake ana sama nameta sutota oke abi teei bamu hiumaqu.

¹⁶ Oonihe anai sinabidza hiireqi oho quba dzapa name qaupuitaquho tetei baamu, oi Sooparai anake pai mootomi qusubaitoraini qate ana sinabidza qidza oke hiire paanaitaama naataquko idze! Nahota bamenoma naatakoi.

¹⁷ Oonita ana adzahaha naateqa baura name eetaquko dzoobe oi kiridzanoma naatakoi. Qate oho adzahaha naataama naataquko oho tototo ooraita baamu riitaqu. ¹⁸ Oonita anaho ipi ma ari ikanomani? Ana naamae Soopara napameho isere qidza ttumaamake hiiroraqu ooqaho qakima naki naho torota biranatem i oi naho kiridzaho habara naatorai.

PAUROI ABI SAMANEHO QARU ABI NAATE QAATA

¹⁹ Anai abi soopara teehe qaru khatanidzara oonihe abi samanipamui naho moirata baabareiqi anai sama nameke suutoqi nokoho qaru eetorai. ²⁰ Anai teqaha hu nooho kabira oonidzara oonihe Dzuta abi qesa samane oho angita oorai nokoke hiumare hiireqi anai nokoho bisata ooqi nokoho tomidza naatorai.

²¹ Qate raaba abi huama nokoke aimare hiireqi hu nooamaho tomidza naatorai oonihe ana huama bahe Kiristuho ttarina noo oorai oke qusubaitorai. ²² Obera abi aimare hiireqi anai paha nokoho tomidza naatorai.

Oonita abi isaki ape ma apeta oorai nokoke gama ingonaitareiqi anai paha nokoho isaki ape ma apeho tomidza naate tuumorai. ²³ Oi anai sinabidzaho garu ttaiqanipamu naatareiqi oonomaake eetorai.

BATTIGARA NAATE QAAQA NEE MA BAU SARIDZAKO

²⁴ Qate tete erake qupadzomare. Abi khameto gama soobadzata qesa bitta ma kaka eete toroumorai oonihe teenai keke qesa minarake riiteqi nee ma bau oke saridzorai. Oho teteke qupadzomaqi ana eetoraiho isakita nike qesa bitta ma kaka eete qaaqa ape sinabidzata qesa riiteqa oho nee ma bau saridzaqu, oke qupadzomare. ²⁵ Oi abi khameto nokoi dzaetaetaho nee ma bau quba eeteqi sama nokome qaasumaqi quba qesaho hutingi naate toroumorai. Oho beedzaeke napamae gama eetorarenihe nee ma bau napai saridzaqu oio qoberobaho isaki qarakoi.

²⁶ Oi anai sinabidzaho teteta toroumaqi ee puita nese sooro tuumorai. Oi anai abike kootobareiqi baamu habake kootobaqu. ²⁷ Oi anai abi qesahota ttimekaho isakita sinabidza baura eeteqi eto ipita qesahota manuba naataino hiireqi sama name qaasumorai oonita qupadzomare.

10

SUMASAI ISIRAE ABI SINASINA HIIROTA

¹ Dzairamane name, Dzuta abi qesa ma nanaho uimanehota tete biranatetake qupadzomare.

² Nokoi Aigitta habake qaasuhimi perettabi ma besa dzuunomai nokoke sengibeteqi Moseho

sobasoba tupunomaiteta. ³⁻⁴ Ma nokoi gama qaheuba patta teena muuna qaata ma qaheuba oba teena oke muuna qaata oi nokoi tuumomi oma tatanga tee nokoho bisata qaata oma oi quba ape bahe Kiristu.

ISIRAE ABIHONA BIRANATETA OI NAPAHO QOGO

⁵ Oonita nokoi gama oho qidzata ootanihe Ohongai qesa samane nokohoho basesa nookami qanganatemi nokoho kebai haba habanata sepe-sapeke taateta oonita qupadzomare. ⁶ Oi nokoho neta quba biranateta oi napaho qogo ma saga naateta. Nokoi quba qangaho dza ma rumuba eeteta oke napa oonoma eetaino.

⁷ Qesa ma nokoi neemi gisigisi ma qubaho hasama gegema hiiretaho isaki eto eetaino. Oi qetaqeta ohoi hee, Abi ma paimane nokoi habese patta muunoqi iinga ma siidza qupadzomaqi qoridzeta. ⁸ Oonita nokoi guume ma meera eeteqi nokohota abi 23 ttauseni qupi teenaho nakuta baate baamu naatetaho teteke napa eto iihaino.

⁹ Oho qesa nokohota gesai Soopara toronaita minake eetemi dzootata samanei nokoho bisata biranate abi gaamami baatetaho teteke napa eto gesina naataino. ¹⁰ Paha nokoi Ohongaho ibo eete gunugunu hiiremi oho ipike Ohongaho taangai nokoke teetetaho isakita nike eto eetaino.

¹¹ Oonita quba oonomai biranateta oi nokoqaho noo keke bamuhe ipita napa biranatarota oho qaamodzamodza eeteqi napake qogo ma saga hi-irorai oho bodza poiqani. ¹² Oho quba tee sama nomeho nookami suba tatanga naatoraiqako eto

uubainoho isakita noi isanate kura ma tani bi-idzare.

¹³ Nookao. Nike torona saridze qaabi oi mina bamu, abi qesa ma nikei oke sugobidzaquho isaki kekeni. Qate torona biranataridzoho isaki bamenoma oonihe Ohongai qupanomanita isaki oi nike sugobidzare boohima noi ao nikeho tete korabetemi nike toronata isanatakoi.

OHONGAHO PATTAKE BAMU IIBADZAHOMA GAAGA EETAQU

¹⁴ Qate Ohonga oberobero ma utuho haqata muunorai noo paha hiire. Quba oi nikehota poro biibaho isaki naatemi oke nike qaatanipamuke eetare. ¹⁵ Oi Noo ana hiibaqu oke nokanoka abiho qesa nikeho quba hiiremi nikemae oho tete qupadzomaqu mae?

¹⁶ Anai erahoke hiire, obai khooruta oorai oke napa agoago eetemi oi Kiristu napaho habara baatetaho dzuu oho mumure naatemi napai mumure oho ttaiqu naataridzoni. Ma napai dzobadzoba oke batabiremi oi Kiristu napaho mee naatetaho mumure naatemi napai oho ttaiqu naataridzoni. ¹⁷ Oi teehe bahe napai samane maina paina nihe dzobadzoba oqata sama teena naatorai oi napai iso keke dzobadzoba teena oke ttaike muunorai.

¹⁸ Ma paha Dzuta abihota tete moorare. Ohongaho Kiridza haqata mootomi apenei muunorai nokoi paha oho ttaiqu naatorai. ¹⁹ Oke ana ikaqaho quba hiire? Neemi gisigisi oi meenomani mae, eo utu oho pattai gaaganomani mae?

²⁰ Oi bamuhe teena, noko utu eesuqi oke gisi teehe quba eetorai, te oke Ohongaho quba eetoraidzara. Oonita ana dza eetemi nike etoqa gisi ma songenaho ttaiqā naataino. ²¹ Qidzoke nike Soopara napameho kooruta Kiristuho abima ttaiqā naasuhīqā gisiho ututa paha gisi ma songenaho ttaiqā naataqu. Qidzoke nike Ohongaho qohareta oho ttaiqā naasuhīqā paha qeema gisiho qoharehota ttaiqā naataqu. ²² Mae napa isanate quba oonomake eetemi Ohongai bamu oho ttire eetaqu? Ttire eetakoi ma noi napake suqobidzakoita qupadzomare.

TEEI BAMU SAMA NOMEHO KEKE QUPADZOMAU

²³ Oo nike hee, quba minarake eetaqu oho qaga baamu. Oke nike hiirorai oonihe nookare, qaga bamu naatemi abi paha quba qesa hiire nookaa-make sepeke eetemi bamu isanataqu. Oho qaga bamuhe quba qesake eetemi oi paha abi qesa bame mina moitemi bamu isanataqu. ²⁴ Oonita eto nikehota teei sama nomeqake keke qupadzomainohe abi minarake qupadzomare.

²⁵ Oonita oho noo suhe erake hou peunomake ana pobi hiibi. Nike makettita quba naane ma naaneke saridze ttuma eete muunaqu eto oho quba iha ma dzoobidza samaneke eetaino. ²⁶ Oi ttoka ma haba minara ma oho nakuna oorai quba oi Ohongaho kekeni. ²⁷ Ma paha nooka hiisi eetaamaho neta teei nikeho quba hoo ma patta eetemi tuumaquko, dzoobe, noi nikeho dzagata mootaqu eto oho quba iiga hiibaqu? Oi qieetainohe muunare. ²⁸ oba ma patta muunaqunieei

seiqake nike ttidza qootoqi hee, Maa, pattarake bosata noko utuho qohareta mootomi ooriti aima niiho dzagata moote. Oiqi hiibaquko eto oke muuhaino, oi teehe quba bahe nikeho teei ao oho totohota hiiremi nike muunaquko noho iiha ma dzoobidza qanganatakoi. ²⁹ Oi qesa ma nike-maeho iiha ma dzoobidza bamu oho quba qanganataquhe temuhoi qanganataino hiireqi eto muunaino.

Oonita nike hee, Idze abi teenaqaho iiha ma dzoobidza qanganataino hiireqi bamu muunaqu mae? ³⁰ Oke nike hee, Nanai patta oho quba ao Ohonga dzoobe hiiremi ooraita nana oke muunami patta agoagonomanita naane quba iiga hiibaqu? ³¹ Oiqi nike hiibaqu oio meenihe, nike oba ma patta muunaquin mae quba tee ma teeke eetaqu oke Ohongaho dzake bosa qupadzomaqi oho isakita eetare.

³² Oke eetemi Dzuta abini mae raaba abini mae Ohongaho oko ma boto tupu nohohota apei oke nookami qanganataqu, baamu. ³³ Oi ana paha te sama nameqake qupadzomaqi quba teeke mai eetoraidzaranihe abi samaneke sinabidzata ingonaitare hiireqi qesa samaneke qupadzomaqi quba eetorai.

11

¹ Oioni ana Kiristuke suimoraiho isakita nike naho teteke suima qaarare. ² Qate ana bosata nikeho quba sinabidzaho tete rerengi eeteta oke nike te ruume naataranihe anake qupadzomaqi oho noota atimaqi baura eetorai oho hasake ana hiire.

KORITTI ABI MA PAIMANEHO KHOOBA

³ Ana paha erake hiire nookare. Atapaho qibaio abi ma paha abiho qibaio Kiristu, oho qesa Kiristuho qiba ape bahe Ohongani. ⁴ Oonita abi teei pupu hiibaqu, mae Ohongaho sinabidza hiibaqu oke boohiqa papara suutoqake ota qeemaquko noi ao qiba nome Kiristuke midzahubaitakoi.

⁵⁻⁶ Qate paimane tete nikeme qupadzomare. Oonita paimane rikubidzaamake pupu hiibaquuni mae Ohongaho too naataqu rikubidzaamake ota qeemaquko noi qiba nome abike Ohongaho pengata midzahubaitakoi. Oi noi rikubidzaamake qeemaquko eto takutaku atapaho tomidza naataino. Oonita oho midza biranataino qubake noi isanate qiba rikubireqa qeemare. Oonihe rikubidzaama naataquko noke ao qiba gee nohoke kimu eetaquho isaki naataino.

⁷ Ohongai abike noomaeho tomidza ma dzapa pobita korabetetaho qubake abi bamu isanate qiba nome rikubidzaqu. Qate atapa noi abi nomeqaho nee ma bau oqaioni. ⁸ Oi abiho khoobai te atapa oonidzaranihe atapaho khooba oio abi oni.

⁹⁻¹⁰ Oho qesa Ohongai te abike atapaho quba korabetaranihe atapake abiho quba korabeteta. Oonita atapai mainomaniqi hiireqi qiba rikubiremi angero ma karai bamu midza qupadzomaqu.

ABI MA ATAPAI SAMA TEENA

¹¹ Oonihe Sooparahota atapai abiho totaqui ma abi paha atapaho totaqui oni. ¹² Oi atapaho khoobai abi oonihe abi paha atapaho asita biranatorai, oho quba minaraho khoobaio Ohonga

kekeni. ¹³ Oonita atapa nikeho teei rikubidzaa-make Ohonga pupu hiiremi nikehota isanataqu mae, tete oke nikemae qupadzomare.

¹⁴⁻¹⁵ Nike tete moo baaorai abi bamu isanate qiba gee kharama ooraquhe paimaneho qiba gee kharanatemi oi nokoke bageke eete pupubirorai oonita oi nokoho nee ma bau ooni.

¹⁶ Oonihe noo ana hiire oke Ohongaho sin-abidza guhu haba tee ma teeta hiirorai ma oho tete paha teei teqaha aima ooraidzarani. Nana-hota paha oho tete maina ooraidzaranita eto naho sinasina nookami qanganataino.

NOKOI SOOPARAHO PATTI HUTINGIAMAKE MUUNATA

¹⁷ Oionita noo paha qesa oorai. Ana nookami nike paha poma qesa aimami qidzanatarorihe oi tete sirasira naatemi qidzoke ana oho hasa hi-ibaqu. ¹⁸ Oi nike sinabidza guhuta ttutturategi qesa hu ma koridza biirorai oho totoho naho tomata taatemi ana qupadzomami noo totaqui oi meeni kaqa.

¹⁹ Oi hu ma koridza biranatemi apeneho to-taqui isanatorai ma apenehoi isanataama naatorai ooqata nikeho kure ma taarai nikeho khooba paanaitorai. ²⁰ Oi nike ttutture hu ma koridza bi-ireqi ikanomake eete Sooparaho poro isaki ttaike muunaqu?

²¹ Baamu, nike niime ma niime pureke aimaqi qesaho beebe eetaamanihe ao saqubema muuna qura eetemi qesai oho dzore naatorai. ²² Idze nike guhu ma nagapa nikemenipamuta patta sepe muunaridzoho teka oorai. Mae nike Ohongaho oko ma boto tupuho nookami quba sepe naatemi

oho qubake ota saqubema muunami oho dzore nokoi qeemami nike oho midza eetaama? Oho quba ana nike kanabetaquho tete bamu.

QUPI POSAHO NOO

(Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Ruk 22:14-20)

²³ Nookare Dzesu Soopara napahoi anake bapopototomi teena oke ana paha nike banaiteta oi erani. Dzutai Dzesuke geema moosohita bodzata Dzesui dzobadzoba oke aimaqi agoago eete qotoqi hee, ²⁴ Erai sama nameho mumure nikeho quba moosobi oke nike qupadzomaqi ttaike muuna qaarare.

²⁵ Oke hiiremi noko muunami noi kooru oke aimaqi hee, erai dzuu nameho poro tongo nikeho quba saqobita nike nahoke qupadzomaqi ttaike muuna qaarare. ²⁶ Oiqi hiireta oonita nike dzobadzoba ma oba erake muuna qaaraquta Sooparai napaho habara baatetaho isakike nike qesa qupanomaite qaamake noi noomae biranatakoi.

SOOPARAHO PATTAKE ABI SAPARAITETA

²⁷ Oonita teei oho khooba qupadzomaama naate sepeke muunaquko Sooparai napaho quba baatetaho dzuu ma meeke saparaitakoi. ²⁸ Oho qubake abi teei sama nome qupanomaiteqi hee, oho mumure ooniqi hiireqa dzobadzoba ma oba oke muunaqu tete oi ooni.

²⁹ Oi teei mee ma dzuu nohoho mumure qupadzomaama naate sepeke muunaquko sama nome bagara biidzakoi. ³⁰ Ooqaho qubake qesa ma

nikeho sama obero naatorai, qesai batabata eetorai ma paha qesai ao baateqi Sooparaho beebe oorai.

³¹⁻³² Oonita Sooparai napake oonomake eete eheitaridzo oi teehe quba bamuhe napa etoqa ttoka abima gama rubenganipamu saridzaino oho khooba oke eete oorai. Oho qubake napa sama napameke soopara eete noo qusubaitaquko bamu oho noota biranataqu.

³³ Oho quba dzairamane name, nike ttutture oho patta muunaqu, qesaho beebe eeteqa nokoma ttaike muunare. ³⁴ Oonihe nike ttutture eheitaquho pobi naataino hiireqi samaho pattanipamuke nike naga maina paina nikemeta muunare. Qate noo qesagesake ana hiibaridzonihe ana nikeho torota biranategake oke pobitakoi.

12

SUMASAI HIIREMI EETORAI

¹ Qateqa Dzairamane name, ana dza eetemi nike eto sinabidza bauraho kamo oho teteke ruume naataino. ² Oi agobake nike raaba abi ooqi ikanomake eete neemi gisigisi noomaho baura oke qaupuite qaata.

³ Tete oi oberanita ana noo hiire nookare. Teei hee, Dzesuio baruho isaki ooniqi hiibaquko noi Sumasake ibo eete hiibakoi. Oho qesa teehe baurai Dzesu Sooparake qauputorai oi teehe quba bahe Sumasaqai hiiremi eetorai. Qidza ma qangaho koridza ooqata oorai.

⁴ Oionita Sumasa teenanihe noi bauraho kamo mootomi oho baura maina paina biranatorai.

⁵ Oi kokora maina paina samane ooraihe oho Sooparai teenani.

⁶ Ohongaho beedzae teenanihe bauraho poma samanei abihota biranatorai. ⁷ Oi teehe bahe Sumasai abi minarake hoobidzareiqi baura maina painake abi banaitemi nome ma nometa oorai.

⁸ Teei Sumasa adzahahaitemi sinasina qidza hiibakoi, qate Sumasa paha teeke nokanokaho tete banaitemi hiibakoi. ⁹ Sumasai paha teeke adzahahaitemi ai tatauma minanoma naatakoi oho qesa Sumasa teenai abi teeke isakinomaitemi noi abiho sama ma qupa qidzaitakoi.

¹⁰ Ma paha teeke beedzaenomaitemi obaoba eetemi mumure naatakoi ma Sumasai paha teeke noonomaitemi Ohongaho too naatakoi, teeke qupanomaitemi noi qupadzohidzohi qidzanoma ma qanganomaho koridza koridzake noi hiibakoi.

Sumasai teeke paha isakinomaitemi noi nagapa noo maina paina hiibakoi ma paha teeke gesinanomaitemi noo burisi baura eetakoi.

¹¹ Oonita baura samane biranatorai oonihe Sumasa teena noomae qupadzomoraiho isakita baura kamo biiremi biranatorai.

**SAMA NAPAHOI TEENANIHE BAURAI
SAMANE**

¹² Oi erake eete oorai. Sama napahoi teenanihe oko ma boto oohoi maina paina. Oho qesa sin-abidzata napai maina ma painaho isaki oonihe Kiristuho neta napai noho oko ma boto tupu teena naate oorai. ¹³ Oi teehe quba bahe Ohongaho Sumasa teena noi napa gama iso keke sooromi napai nohota sama teena naate oorai. Oonita

Dzuta abini mae Raaba abini mae sutasuta abini mae saqosaqoni mae, napa gamaqa sinabidzaho khoodu teenata ttaike muunorai.

¹⁴ Paha sama napamehoke ipibireqi hiire. Napaho sama teenanihe oko ma botoi maina ma paina. ¹⁵ Oho quba, okoi hee, Eehe anai boto bamuta anai sama oho ttaiqanidzaraniqi hiibaquko noo oi oho quba meenoma naataqu mae? Oi baamu.

¹⁶ Oho qesa toma oi hee, Mmhm anai nese bamuta anai sama oho ttaiqa oonidzaraniqi hiibaquko noo oqaho qubake meenoma naataqu oho tete ooraama. ¹⁷ Oonita sama napameta nese keke ooraquko quba apema noo nookaqu ma isaki apema ura nookaqu? ¹⁸ Ota rasaki biranatarorihe Ohonga noomae qupadzomataho isakita oko ma boto ma gama susupu korabeteta.

¹⁹ Oho quba samaho ttidza ma khata minarai bamu naatemi teenaqai keke ooraquko oke qidzoke boto ma sama teenaniqi hiibaqu. ²⁰ Oonihe napaho samata ttidza ma khata samane oorainihe sama oi teena kekeni.

²¹ Oke moomi nese oi qidzoke botoho ngiingi eeteqa hee, Nii ana qaate tuumareiqi hiibaqu, oho qesa qiba oi baamu isanate hee, Oko nii ana qaate tuumareiqi hiibaqu. ²² Baamu, sama napahota quba qesai pepepenihe oke gaubidzaquho tete ooraidzara bamunipamu.

²³ Ma qesa napameke nesema mooraamaho isaki oonihe oke korabohimi dzapanoma naatorai qate samaho qetta ma koko qesake nookami midzanoma naatainoho isakita oke napa sengibetorai. ²⁴ Oonihe quba qesai isanatemi te sen-

gibetoraidzara. Oonita Ohongai abiho sama korabohiqi qupa dzohidzohi nometa qetta ma koko qesaqesa pepepe oke herohero eeteqi tatangake paata mootota.

²⁵ Oonita samaho totaqa ma totaqa oi te qesa ibo eetoraidzaranihe oi gama qesa hobihobi ma dzaira eete tuumami bagenoma naatorai. ²⁶ Oho quba sama napahota quba teei qanganatemi totaqa ma totaqa gama heme biranatorai oho qesa teeta adzahaha biranatemi sama oi gama ohongahonga naatorai.

²⁷ Oonita korabete oho mee qupadzomare. Nikeho isaki maina painanihe Kiristuho oko ma boto teena naate oorai. ²⁸ Ohongai oko ma boto tupu nometa bosa qaru abi nanake mootota. Mootoqi paha too abi upubirorai, ma banaita tekanomaitorai. Ma noi mumure naataridzoho obaoba maikhametoke asatorai, ma sama ma gisike qidzaitaquho abi mootorai. Noi oho qesa hobihobi abike bauranomaitorai, ma soopara qesa upubirorai. Qesai nagapa noo maina painake gesina naataridzo nokoke Ohongai isakinomaitorai, oonoma gama kiisa eetorai.

²⁹⁻³⁰ Oonita nike moohimi napa gama qaru abi ooni mae gama too abini mae gama banaitani mae obaoba maikhametoni mae gama qidzaitaquho abi ooni mae nagapa noo maina painanomani mae gama noo burisi abi ooni mae? ³¹ Oio bamuhe baura qidza bagenoma oonoma teehe dzake nike eetemi bamu oho quba obero naataqu. Oonihe oho bisa qapunipamui dzasaho tete tobe sumanoma, oke ana nikeho quba paanaitake boobita nookare.

13

DZASAAMAKE BAURA EETEMI BAAMU ISANATAQU

¹ Dzasa oio quba minaraho bisa qapu. Oonita anai abiho dzasa quba bahe sepeke Sumasaho baura teeke name quba mai eetare hiireqi abiho noonni mae angeroho noota qaseqase eete hiibaqu oi meeama, suu ma inabiho husu ma nooagaho isaki naatakoi.

² Mae ana too abi mina naatareiqi quba minaraho noo dzukudzukuna gesina naate nokanoka oke name quba karebete soubidzaqu, oi bamu isanataqu. Mae ana obaoba bamenoma eetemi tora huhunataqu oke heeqata moomi isanataqu kaqanihe ana abiho dzasake eetaama naate sepeke dzapa nameke minaitareiqi eetaquko baura oi quba sepenipamu naatakoi.

³ Mae anaho dzapake abi qaupuitareiqi ana neszage name gamaqa abi habanake qonotaqu oi bamu naho quba isanataqu. Eo abi naho dzapa qiraita quba ana sama name bagara biireqa boto ma sama nameke eepata dzooro soubidzaqu oke sepeke naamae eetemi oi ikabeteqi abike hoobidzaqu? Baamuta oho midzai naho keke naatakoi. Tete oi obero.

DZASAHO TETE MEE

⁴⁻⁵ Qate teei dzasaho tete qusubaiteqa pokeba samakebata ooqa noi bamu ttire eetaqu, bamu abi teehe nookami qanganataqu. Oi abi teei dzasaho teteta tuumaqi noi bamu sama nomeho noo qaupuitaqa, ma baamu abike eema dzeimaqu. Oi

dzasaho tete iihorai abi noi dza nomeho tototo hi-ibaama, noi qupa biribiri eetaama, ma noi abiho kahosa eetaamani.

⁶ Baamu, dzasaho tete qusubaiteqi noi nookami abihota tete qanganatemi noi tegaha oho qaki ma naki eetoraidzarani. Qate noi nookami abi qesai tete meeta qeemami noi oho qupa qidzaqidza eetakoi. ⁷ Abi oonomai qesaho tepure naatakoi, ma nokoho qupa too teetakoi. Tete qidzata noi nokoke qoqopa eetakoi ma bame nokohoke khakhau-makoi. Noi oonoma keke eete tuumakoi.

DZASAHO TETEI MEUPU SARIDZAKOI

⁸ Dzasaho tete oke moomi dzakapanita qarakoi. Qate too abiho baura qidzanihe teeta perebakoi ma noo agiagita hiibaqui qidzanihe getta ma kokonoma. Ma quba qesaqesaho nokanoka ma gesina oi ritotoritonomanita teeta paha isanataama naatakoi. ⁹ Oi teehe bahe gesina napahoi ee bittinaho qesa ma too abiho baurake napa eetaqu oi paha bodzanomani.

¹⁰ Qate bodza noho bamu naatemi bittina rumubami mee susupu asuasunaatakoi. ¹¹ Moorare puqi poonomai ana qaaqi iiha ma dzoobidza nameta quba qupadzomaqi noo hiire qaata oke khata gattiqaho isakiqata eete qaata. Qate poikey ana gurimo biire ooraita khata gattiqaho pomake ao kuibire oorai tete oke napamae qupadzomare.

¹² Erake eete oorai. Napai poiqa moorai oi garasita quba kini koni mooraquho isaki oonihe ipita Ohongake dzaga bobotaquho bodzata napa qesa moo gesina naate soubidzakoi. Oonita anama napaho gesina oi tigipoho isaki oonihe napai

pekhure teete qaamake Ohongai gesina soubi-ro-
raiho isakita ipita napaho gesina minanatakoi.
¹³ Oio oho suhe oonihe poiqa napahota tete
ikanoma biranatemi meenoma naataqu oi napai
abiho quba dzasa eetaqu, ma abiho qupa too tee-
taqu, ma noko qoqopa qidza eetaqu oi tete tapari
oonihe oho khooba teena oio dzasani.

14

OHONGAHO TOO NOO HIIRE PAANAITAQUHO ISAKI

¹ Oonita bosanipamuke napai dzasaho khooba
gesina naatare. Oke gesina naateqa oho tongo
neta Sumasaho bauraho kamota isaki apeke
saridzaqu, oi Ohongaho too abi baura qere
biidzaqu oi qidzanipamu baura qesa riite oorai.
²⁻³ Oi teei sinabidza khooba hiireqi abi qogo ma
saga hiireqi too teeteqi battigaranomaitaqu oio
bagenomanipamu.

Qate teei noo agiagita Ohongama qesa noo hi-
ibaqu oke noi dzukudzukuta Ohongaho quba hi-
iremi abi qesa oho khooba nookaama naatemi
oho qaga bamuhe oi te abike hoobiroraidzara.

⁴ Abi noo agiagita Ohongama qesa noo hiibaquko
noi qupa nome adzahahaitakoi oonihe bamu abi
qesa ota adzahahaitaqu. Qate teei abi qupad-
zomaqi sinabidzaho khoobake hiire paanaitaqu
oio oko ma boto tupu gama adzahahaitakoi.

⁵ Oonita nike gama noo agiagita Ohongama qesa
noo hiibaquho teteke ana nookami oho qanga
bamuhe naho dza oi hee, Nike sinabidzaho too
naatare. Oi teehe quba bahe abi teei Ohon-
gaho too naate sinabidza hiiremi noho baurai

noo agiagita hiibaquho isakike riitorai. Mae teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiiremi oho khooba paha abiho quba burisi eetemi oko ma boto tupu ota adzahaha saridzaquko paha gattiga isanatakoi.

⁶ Oonihe dzairamane name, moorare. Anai nikeho torota biranate nikeho bisata qeemaqa noo agiagita hiibaquko oi qidzoke nikeke hoobidzaqu. Oonihe anai sinabidzaho noo qidza usage teeke nikeho quba paanaitaquuni mae gesina agiagi nike banaitaquuni mae Ohongaho toota noo teeke saridze nike moitaquuni mae quba teehe isakita nikeke bapopotaqu quba oonomai meeke nike hoobidzaridzonita nike oonomaho baura mai eetare.

OHONGAHO NOOI SENGLAMANI

⁷ Paha botoma korabetoraihoke qupadzomare. Oi teei peeko mae poro atapake oberama huitemi totohoi tete nometa tuumaama naatemi apei naa oho tete qupadzomaqu, baamu. ⁸ Mae qaa qo-goima sakatemi suu oberama tototo hiibaama naatemi apei ao kurebetaqu?

⁹ Oke oho isakita mootoqi hiirenita nike noo agiagita kukukaku hiibaquko apei oho kuku ma khooba gesina naataqu? Baamu, nagapa noota hiiremi nooka qusubaitakoi. ¹⁰ Ttoka ma haba minarata totoho samaneniipamu oorai oi gama khoobanoma kekeni. ¹¹ Oonihe teei noo obero hiiremi ana nookami kukukakuho isaki naatemi noi oho qesa anake hee Abi noo mainaniqi hiibakoi.

¹² Oho quba nike korabete nookare. Nike Sumasaho kamota baura qidza mai eetarei qi beedzae eetoraihe oho baura apeke mai eetemi

oi oko ma boto tupuke meeke hoobidzaqu? Nike oonomaho isaki qupadzomaqa asate mai eetemi dzooobe oi meupunoma naatakoi.

¹³ Oonita nikhota teei noo agiagita Ohongama qesa noo hiibareiqā hiibare. Oonihe noi oho kuku ma khooba paha abiho quba nagapa noota paanaite hiibaridzoho quba pupu hiibare. ¹⁴ Oi anai noo agiagita pupu hiibaquko qupa khata naho tete qupadzomakoihe naho qiba bamu hairia-make tete saridzaqu.

¹⁵ Oonita quba apeke eetaqu? Ana isanate qupa khataho teteta pupu hiireqi oke qibaho gesinama gama teenaite pupu hiibakoi. Oho qesa ana hasa naa hiireqa oke qupa khata ma qibaho gesinama teenaite hiiremi isanatakoi. ¹⁶ Teena oke nii eetaama naate agoago noo oke qupa khatama keke hiiremi tumakhameto bageke eete nookaama naataquko ikanomake eete nokoi pupu niihoke qaupuiteqa hee, Ooreiqā hiibaqu?

¹⁷ Oi nii niime isanate hasama gegema hiiroraihe qesamane niihoi oho dzore naatemi sapara naatoraita qupadzomare. ¹⁸ Oi ana naamae pupu hiireqi noo agiagita pupu samaneni pamuke hiire nikhoke suqobirorai.

¹⁹ Oonihe ana sinabidzaho oko ma boto tuputa nokoke quba teeke qupanomaitareiqi noo hoteqanipamu boto teenaqaho isaki oke ana qiba ma gesinama hiire paanaitemi gattiqa isanatakoi. Qate ana nokoke bapopotareiqi noo sameni pamuke noo agiagita hiiremi oberama nookaridzonita bamu isanataqu, oonita naho tete suimare.

SINABIDZA HIIBAHU OI GURIMOHU ISAKI

²⁰ Dzairamane name, nike oora ma qaara nikemeta khameto kahosaamaho isakita ooraqu oi qidzanihe iha ma dzoobidza nikemeta eto puqi poonoma oorainohe gurimo biire ooqa ao tete saridzare. ²¹ Oi Dzesea noo agobata noorake Ohongahoke qeeteta, Anai nagapa abi qesagesaho noota abi nagarake noo hiibakoi oonihe hiiremi qidzoke nooka qusubaitaqu.

²² Oke Soopara hiiretanihe moohimi noi teeqaha abi ao nooka hiisi eetoraiho quba noo to-toho maina painahoke hiibaranihe nikeho bisata nooka hiisi eetaama nokoke atti moita quba noo oke hiireta. Qate nii oko ma boto tupu ai tataumanomake hoobidzare hiireqa isanate too abiho isakita sinabidza hiibare oi oho isaki ooni. ²³ Oonihe oko ma boto tupu nike ttuturateqa gama qupata girigoriia hiire ooma abi agiagi, sinabidzaho dzore tee, noi nikeho bisata baabaquko noi sahateteqa hee, Nike qabarobaro naate ooraiqi hiire atti tuumakoi, oi obero.

²⁴ Qate nike gama sinabidza mee hiire nooka ooma abi ai tataumaama teei ota dzuubaquko nikeho nooi noke suqobireqa khooba nohoke paanaitakoi. ²⁵ Noho qupata dzukuro oota oi saqobami noi erake hiibakoi, Ae, Ohongai meenipamu nikeho bisata ooraiqi hiireqa Ohongaho torota subate pupu hiibaridzoni. Oonita dzairamane, nike isanate eranomake eetare.

SINABIDZAHO BAURA OI GAMA TTARIMA OORARE

²⁶ Oonita dzairamane oke ikanomake eetaqu bahe, nike gama qesa hoobidzareiqqa teei naa qupadzomareni, teei obaoba aimareni, teei

sinasina hiibareni, teei noo agiagita adzahaha naatareni, teei oho noo burisi eetare, oonomake eete oko ma boto tupu hoobirorare.

²⁷⁻²⁸ Oonita noo agiagita sinabidza hiibaquho dzaodzao nike teenani mae eseriqai habara habara eete hiima teei ao oho noo paata burisi eetemi abi khooba nookare. Qate oho noo burisi abi teei ooraama naataquko eto teei noo agiagita sepeke hiibainohe oho tuputa nipanipake ooqa qupa nomeqata keke Ohonga pobi hiibare.

²⁹ Ma sinabidza khoobake too abi hiibaqu oho qesa abi eseri mae tapari hiibare. ³⁰⁻³¹ Teei habese ooma Sumasa noho qupata sinabidza mootomi hiibareiq a hiibakoi. Oonihe abi bosata hiirorai noi hiire qaasuhimake hiibare. Oke eete sinabidza hiire tuumami minarai kebanoque qesa qesaho qupa gama gesina naatakoi. Gesina naate qesa too teete soubiremi bagenoma naatakoi.

³² Oi sinabidza abiho baurai ttarinoma kekenita oho teteke iihare. ³³ Oi Ohongai hiinomanita noi tee rasakiho tete biraitara baamu.

PAIMANE ETO GARUBATA NOO HIIBAINO

³⁴ Qate qaheuba oko ma boto tupu qesa minarata paimane bosa qooro noo hiibaquho tete ooraamanita tete hiiremi ooraiqaho isakita noko oho tuputa nipake ooqa qasa noo oke apu nomeho torota kebanoke nagata hiire nookare. ³⁵ Oi atapa teei sinabidza tuputa bosa qooroqa noo hiiremi eto midzanoma naataino.

³⁶ Qate ana nike noorake pobi hiire. Nikei sinabidzaho khooba bahe suhe. ³⁷ Oonita teei sama nome moohimi sinabidzaho maikhata naataquko noi erake korabete qupadzomare, Ana Pauroi noo

hiire qeesubi oi noo sepe bahe Ohonga Sooparaho toonipamu. ³⁸ Oonihe nii oho ruume naatareiqa sama niime bagara biire ruume naatakoi.

³⁹ Oonita oho noo suhe erake hiire, Qesai noo agiagita sinabidza adzahahaitaquho baura eetareimi etoqa oho tete siibanipamuke eetain-ohe nike too abiho isakita sinabidza khooba hi-ibaqu oho dzaodzaoke nike mekeqoma saridzare.

⁴⁰ Oi Sinabidzaho poma qesa samane oorai oke gama aimareiqa hii ma ttarita aimare.

15

DZESU BAATE QORIDZETAHO NOO KOKO

¹ Dzairamane name, Dzesu Kiristuho isere qidza ana bosata nikeho quba mootomi nike nooka hiisi eete ota tataumorai ohoke ana paha nike qupanomaite. ² Sinabidza noo ana nike pobi hiireta oi nikeke qidzaiteta. Mae nike tomama nookami sapara naateta?

³ Oonita ana Sooparaho torota nookata noo oke ana korabete nikeho torota mootota. Oi noo ape bahe qetagetai agobake amodzamodza eetetaho isakita Kiristu napaho kahosa gama teetareiqi baateta teena. ⁴ Baatemi qurabiremi qupi tapari naatemi noi eehaha naateqi qetageta ohoke meenomaiteta.

⁵ Eehaha naatemi Peetoro noke moota paha tuerebe nokoi moota. ⁶ Qate kebanoke paha oko ma boto dzare nokohoi 500 oho isaki riite oomi nokoho torota Kiristui biranatemi moota. Oi nokohota qesai baate ooraihe qesa minarai eeha-hake ooraiqi bamu oho baike hiibaqu.

⁷ Ma ipita Dzesuho noma Dzakopoi noke mootani qate paha qaru abi apene ma apenei gama noke moo pobiteta. ⁸ Qate ana musaqi piitu qurake eete dzoomami naamae noke mooto. ⁹ Oke teehe quba hiidzaranihe anai Ohongaho oko ma boto tupuke sesero minake eete qaataho qubake naamaeho dzapake qaru abi qesaho ttarita hiibaqui qidzoke isanataqu oi anai nokoho sabi ooni.

¹⁰ Oonihe anaho isaki oorai oi Ohongaho baruna heenaho mee. Baruna heena nohoi naho torota baura eete qaimi tegaha sapara naate ooraidzaranihe qaru abi qesaho baura oho isakike ana sugobire peota aimorai. Oi ana bahe Ohongaho baruna heenai anama baura oke eetorai. ¹¹ Oonita anani mae qesai sinabidza baura nikeho torota eetorai oke bamu batabireqi hiibaquhe nanai oo eetemi nikemae ao nooka hiisi eetoraita oho mee oi ooni.

DZESUI BAATA NETA QORIDZETA OONITA NA-PAI QORIDZAKOI

¹² Oonihe nanai noo teena oke hiireqi hee, Kiristui ao baata neta qoridzetaiqi hiirorai. Oonita ikanomake eete nikehota qesai oho bai hiireqi hee, Baataho neta napa qoridzaquho tete te ooraidzaraniqi hiirorai? ¹³ Nookao, baata neta qoridzaqu napameke bai hiibaquko Kiristu qoridzetahe oho qesa bai hiibakoi.

¹⁴ Oonita Kiristui ooridzaama naatetaidzapuko sinabidza nanai hiire paanaitetaho mee bamu, ma nikeho ai tataumaho mee bamu, oke eete ooraridzoni. ¹⁵ Oho qesa nanai Ohongahoke hee, Noi Kiristuke paha eehahanomaitetaiqi hiireqi

nikeho torota isere moototanita baata neta abi qoridzaama naataquko Kiristuke Ohongai tee-qaha tukutara. Ma oho qubake nanake gama too abi oberoananihi hiibaridzoni.

¹⁶ Abi bamu baata neta qoridzaqu, oke hibaquko oke paha hee, Kiristu tegaha qoridzaranihi hiibakoi. ¹⁷ Oonihe Kiristui te qoridzaranihi hiibaquko nike sepeke quba apeke ai tataumoraqu? Baamu, nike kahosa nikemema agoba oorai qaarakoi.

¹⁸ Oho qesa Kiristuke ai tataumaqi baateta nokoi baate ao dzaete soubireta. ¹⁹ Mooro, napai ttoka erata bodza hoteqake ooraquho qupa toobake eetorai mae? Eetoraiquko dzasa mina, tti ma sori napamae hiibaridzo oi abi minaraho tti ma ttaka riitanipamuke eetakoi.

BAATA NETA QORIDZAQU OI ISO KEKE QORIDZAKOI

²⁰ Oonihe, Dzairamane, oi noo mee bamuhe Kiristu ao baata neta qoridzeqi qesamane napa-hoi ao baatetaho qaraqara oho eka bosa khata naate ooraimi baateta nokoi iihakoi.

²¹ Oho khooba erake eete oorai. Abi tee-hota baata sohorotani qate paha teeqahota oho qoriqori sohorota. ²² Aatamuho pouta abi minarai baata saridzorai oho qesa Kiristuho pouta dzuuborai napai gama eehaha saridzakoi.

²³ Oonihe oi gama ttari nome ma nometa biranatakoi. Eka bosa khataio Kiristu ooni, qate ipiqata Kiristuho oko ma botoi noho neta ttut-turatakoi. ²⁴ Ttutturatemi oionita Kiristui baura ma beedzae ma tatanga maina paina oke gama

suhe hiireqa oho pobi gamaqa burisi eete mai nomeho botota mooto soubidzakoi.

²⁵ Oonihe Kiristui poiqa baura nome soopara eesuhiqa quba ape ma ape noke ibo eetorai oke gama suqobire soubireqake oke suhe hiibakoi.

²⁶ Qate noke ibo eetorai oi dzapa samane oonihe oho musaqi oi quba ape bahe baata. Oonita baata oke Kiristui musaqike katoromake oionita iboi gama baamu naatakoi.

²⁷ Oi qetaqeta teei hee, Quba minarake noho pesunaitakoi oiqi hiirorai oio Ohongai quba minarake Khataho pesunaitakoi. ²⁸ Qate Mai bamu noho pesuta biranataquhe noi quba minarake khataho pesunaitemake khata noomae Maiho pesuta qeemami Ohonga teenao quba minaraho suu ma hee keke qaarakoi.

TUKUTUKU OORAAMA NAATAPUKO OI RASAKINOMA NAATARORI

²⁹ Oonita mooro. Abi sobasoba saridzorai oi teehe bahe nokoi baataho qee neta qaraqara saridzareiqi oke eetorai. Oi abi baateqa ee-haha naataquho qaseqaseke noko sobasoba saridzoraita oho tete ooraama naataquko nokoi ikabetaqu? ³⁰ Ma oho tete ooraama naataquko nanai ikabeteqi qupi ma sau samaneke heme ma baataho teteta ooraqu?

³¹ Baamu, Dzesu Kiristu Soopara napameho pengata ana noorake hiibi, saunaba samaneke ana ao baatareiqi eetorai, oke ana bamu nike dza-heitaqu. ³² Qupadzomo! Epeso nagapata ttoka abi qesai hoo qaanomama noko gesa teetorai nokoi rasaki nokometa hee, Nanai ihaike oho qaa eete baataqu mae baamu? Baataquko bamu paha

eehaha naataquta nanai ao saqubema guume ma meerata giimaqa baatakoi oiqi hiirorai.

Oonihe napamae oonomaho totohota hiibaquko bamu isanataqu. Baamunipamu.

³³ Abi sepesapeho pomata qeemaqu oi oora ma qaara qidzake rasakiitakoita etoqa oho dzuputa qeemaino. ³⁴ Nikehota qesai Ohongahoke khoukhaunipamu oonita oi napahota midzanoma naatorai. Oho quba nike qupa tukubaqa etoqa paha tete obero oonomata tuumaino.

TUKUBA QORIDZAGU OI ISAKI MAINA PAINA

³⁵ Oonihe qesai eraho qasake hiibaqu kaqa. Hee, abi paha eehaha naataqu oho tete ikanoma, ma sama ikanomai qoridzaqu? Oonihe oi quseripo nooni. ³⁶ Quba dzaarorai nase ooqai tegaha peitoraidzara. Oi arinatemake suunai peitakoi.

³⁷ Oonihe peitorai oi te dzaaroraiho isaki oonidzara. Oonita eringa mutuni ma goottara maina paina oke dzaarorai. ³⁸ Dzaaromi Ohonga noomae qupadzomaqi oke suuna ma quhisa moitemi oi paha isaki nome ma nometa tuumorai.

³⁹ Oho qesa sama napahoi tegaha iso keke oonidzara. Abihoi mainani, hoohei mainani, neehoi mainani, sekanahoi paha maina. ⁴⁰⁻⁴¹ Oho qesa qusuho samai mainani, ttokaho nee ma bau oi maina. Etehoi mainani, dzasidzahoi mainani, pomattihoi maina oi pomatti ma taama oho nee ma bai paha maina paina.

⁴² Oho qesa abi tukutaqu oho samai maina. Oi abi baatemi kebake dzaaroraihe tukutaqu oi

bamu baataqu. ⁴³ Gauqake dzaaroraihe qoridzaqui nee ma baunoma. ⁴⁴ Pepepeke dzaaroraihe beedzaenomai qoridzakoi. Ttokaho dzabadzaba oi boto hotengani tukutuku oi qusuho boto kharani.

AATAMU BOSABOSAHO ISAKI MA IPINA

⁴⁵ Oi qetaqeta teei hee, Abi bosa biranateta Aatamu noi hee ma hoo qaraqaranoma naateta. Qate abi ipina biranataqu oio qaraqaranoma itaquho gutu boto kharaho pobi ooni.

⁴⁶ Oonihe qusuhoi te bosa biranataranihe ttokahoi bosa biranatem i qusuhoi ipita biranatorai.

⁴⁷ Abi bosabosai ttokaho sama oonihe, abi ipinai qusuhoni.

⁴⁸ Oonita ttoka abi bosabosaho isakita noho qesamane ooraini qate qusu abi ipinaho isakita Kiristuho qesamane oorakoi. ⁴⁹ Oonita napa bosata ttoka abiho birabira aimata oho qesa napai qusu abiho birabira aimakoi.

DZESU BIRANATEMAKE NAPA OGASUMAKOI

⁵⁰ Dzairamane name nookare. Ttokaho dzaetaetai bamu agoba qaaraqahuho isaki naataqu oho qubake ana hee, abi ttokaho samanomai qusuho pobi naataqui ooraidzara baamu. ⁵¹ Oonihe ana noo agiagi teeke hiire paanaite oonita nookare.

Napai bamu iso keke baataquhe meenipamu napai gama ogasumakoi. ⁵² Oonihe ogasumaqu oi poiqa bahe ipi bodzaho suu huitemake oionita baibai aimoraiho isakita napai gama ao ogasumakoi. Oi suu huitemake abi baate oorai nokoi baataamaho isakita qorihima napa gama ogasumakoi.

⁵³ Erake eete oorai. Dzaetaetaho sama erai hiiburoqa dzaetaamaho isaki naatare oi baataquhoi baataamaho sama aimaridzoni.

⁵⁴ Oonita baataqu ma dzaetaetaho isaki hiiburoqa baataama ma dzaetaamaho sama aimaqanoke oionita too abi noo totoho hiireta oi meenoma naatakoi. ⁵⁵ Oi hee, Qaraqarai ao baatake suqobire nukuromi baamu naate. Oho quba baata nii poiqa apeke kootobaqu apeke nii poiqa suqobidzaqu? Baamunipamu!

Oiqi hiiretai bodza ooqata meenoma naatakoi.

⁵⁶ Nookao, baataho kooi quba ape bahe kahosa ooni qate hu nooi paha abi ota dzeimaqi kahosake eepanomaiteta. ⁵⁷ Oonihe Ohonga dzoobe, noi Dzesu Kiristu Soopara napahoho botota qanga ma baata oke gama susupu suqobirorai.

⁵⁸ Oionita Dzairamane qidza name. Nike qooro battigara naate Soopara napameho baurata me-upunoma naateqa erake qupadzomare. Ohongahao baurake eetaqu oi quba sepe bahe meenoma kekeni.

16

DZERUSAREMU NENAHO QUBA TTUMA MOOTAREQI HIIRETA

¹ Qate oko ma boto Dzerusaremuna kaipota ooraiho ttuma oke ttuttuitareiqi ana qaheuba oko ma boto tupu qesa pobi hiiremi eetorai teena oke nike paha eetare. ² Oonihe eto ana bosata nikeho torota biranatemi ttuma oke ttuttuitainohe ao dzuma habesoraiqata eete qeemare. Nikehota tee ma teehe isaki peite oorai mae qurate oorai oonomake eete ttuttuitoo.

³ Qate ana biranatem i nika abiho dzapa hiiremi ooraqu oke ana qaupuitega dzaira pepa qeete nokoho torota mootomi kiridza qidza ooma gama teenaita aima Dzerusaremuta tuumakoi. ⁴ Mae nika qupadzomami anai nokoke gainene eete tumaquho isaki naataquko ana isanate tuumakoi.

PAUROI NOKOHO TORO TUUMARE NARU HI-IRETA

⁵ Ana Maketonia habaho abi mooqake nikahe torota biranatare hiire ooraita oke dzongobete nikaheota biranatakoi. ⁶⁻⁷ Biranategake quu bodzaho isakita nikema ooraqu kaqani. Nikema oomake nika anaho tete biraitemi ana paha teeta tuumakoi. Oi Sooparai bai hiibaama naatemi ana bamu pureho isakita nika mooqake tumaquhe bodza kharabariqake nikema teenata oorakoi.

⁸ Oonihe Sumasaho dzuma dzamo naatemi anai oho quba roroko biire Epeso nagapa erata ooque qeemakoi. ⁹ Oi Sumasai baura mina meenoma teeke erata naho quba sipi saqoromi ooraike gesa samane oho ibo ooni.

¹⁰ Qate anai Sooparaho baura eetoraiho gesa Timotteo paha eetoraita noi nikahe torota biranataquko nika noke hoobiremi attiamake nikahe baura eetare. ¹¹ Oi eto nika noho nookami isanataama naatainohe keba ma dzapata noho noo nookaqanoke tete biraitemi noi sinabidzaho gesamanema noko paha naho dzagata baabare, oi ana oho beebe eetorai.

¹² Qate dzaira napaho Aporo noho noo erake hiire. Noi sinabidzaho abi gesama teena naate nikahe torota tuumareiqi anai noke pobi hiiremi noho dza oi maina naatemi bai hiireta. Oonita noi

poiqa bamu qeemaquhe bodza mainata tete paha biranatemi qeemakoi.

SINABIDZAHO BAURA ABIKE QUSUBAITARE

¹³ Qateqa, bakena geemorare. Ai tataumata pekhure teetega kotanga naate poro gottaho isakita goobare. ¹⁴ Oonihe nike quba naane ma naaneke eetaqu oke dzasaho tete ihaqi eetore.

¹⁵ Maqa Dzairamane name, noo teei paha oorai. Nike ao nookami Setepano noi oko ma boto nomema noko Akhaiaho habata bosaho eete sinabidza nooka hiisi eeteqi Kiristuho qesamaneke kokora eetoreiqi nokoho sumu naatorai. ¹⁶ Oonita ana dza eetemi nike abi oke suimare. Ma paha abi oonomaho qesa anama baura eetorai, nike nokoho dzapa qusubaiteqa tete nokohoke suimare.

¹⁷ Oi paha nike ao baaqi naho kokora eetarotah Setepano ma Pottunato ma Akhaiku nokoi baaqi nikeho habara naatorai. ¹⁸ Noko baaqi nike hoobireqa qupa adzahahaitemi nike abi oonomake qupadzomami bagenoma naataridzoni.

¹⁹ Qateqa, Asia Gattiqa habaho kokota oorai nokoi nikeho qaki naatorai. Ma Akuira ma ata Pisisira nopo qaheuba oko ma boto tupu nopoho nagata ttutturorai nokoma gama Sooparaho pengata nikeho dzoobe hiirorai. ²⁰ Sinabidzaho qesamane nokoi gama oho qesa nikeho dzoobe hiirorai. Oho ipike nike qesa girau ma gimutta eetare.

²¹ Oonita moorare, dzoobe ma kakananaho noorake ana boto namema qeesuqi paha dzapa name Pauro oke qeete. ²² Ma Qupa nameta ana

pupu hiireqi hee, Soopara naname nii ao baabare.
Oiqi hiire.

Oonita tee noi Sooparaho goottae eete
ooraiqako noi baruho pobi ooni. ²³ Qate

Sooparaho baruna heena nikeho irita qaarare.

²⁴ Dzesu Kiristuho pengata naho qupai nikeho
torota oorai, dzaasa!

Noo oioni

Anai Pauro

PORO TONGO USAQE
The New Testament in the Guhu-Samane Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Guhu-Samane long
Niugini

Copyright © 1975 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Guhu-Samane

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

1e8f2c8a-2e91-5f7a-8d28-7e63415f9012